

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030507 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри економіки та маркетингу.
Протокол № 1 від 28.08.2012 р.

Укладачі: Прохорова Т. П.
Птащенко О. В.

P58   Робоча програма навчальної дисципліни "Фінанси підприємств"
для студентів напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг" усіх форм на-
вчання / укл. Т. П. Прохорова, О. В. Птащенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. –
40 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й те-
мами, плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал для закріплення
знань та систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

В Україні здійснюються глибокі економічні зміни, перехід від старого механізму управління до ринкових методів.

У структурі ринкових відносин, а також у державному механізмі регулювання цих відносин велику роль відіграють фінанси. Вони є важливим інструментом для реалізації державної політики, невід'ємною частиною ринкових відносин. Тому спеціалістам у галузі маркетингу дуже важливо знати природу фінансів, добре орієнтуватися в особливостях їх функціонування, помічати засоби використання фінансів для ефективного розвитку громадського виробництва. В умовах економічної фінансової кризи дуже важливим стає пошук шляхів стабілізації економіки, нормалізації фінансового становища в Україні.

Метою навчальної дисципліни "Фінанси підприємств" є формування системи базових знань з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації фінансової діяльності підприємств. Предмет – це система фінансово-економічних відносин, які складаються в процесі поточної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Навчальна дисципліна вивчається згідно з робочим планом, розробленим для студентів напряму підготовки "Маркетинг".

Опис програми навчальної дисципліни наведено в табл. 1.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 2, у тому числі: змістових модулів – 3, самостійна робота	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємство"	За вибором. Рік підготовки – 4. Семестр – 1 (7)
Кількість годин: усього – 72, за змістовими модулями: модуль 1 – 32; модуль 2 – 40	Шифр та назва напряму підготовки: 6.030507 "Маркетинг"	Лекції: кількість годин – 34 годин. Практичні (семінарські): кількість годин – 18 годин. Консультації: кількість годин – 4. Самостійна робота – 16 годин
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни – 17. Кількість годин за тиждень 2/1	Освітньо- кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю – ПМК

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Навчальна дисципліна пов'язана з іншими економічними навчальними дисциплінами: "Історія економічних вчень", "Мікроекономіка", "Статистика", "Макроекономіка", "Фінанси", "Гроші та кредит" тощо. Знання з указаних навчальних дисциплін дозволяють студентам засвоїти теоретичні положення з фінансів підприємств, дають можливість одержати необхідні знання та навички.

У процесі навчання студенти отримують необхідна знання під час лекційних занять і виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесені на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

Згідно з національною рамкою кваліфікаційний перелік предметних компетентностей та опис кваліфікаційних характеристик рівня 6 (бакалавр) у рамках навчальної дисципліни наведені в табл. 2 та 3.

Таблиця 2

Предметні компетентності, якими мають володіти випускники напряму підготовки "Маркетинг" освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни

Назва теми	Назва компетентностей
1	2
Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств і формування фінансових ресурсів	
Тема 1. Основи фінансів підприємств	1. Здатність визначити сутність фінансів підприємств, фінансових ресурсів та особливостей їх формування. 2. Здатність до пошуку джерел формування фінансових ресурсів. 3. Здатність до формування підрозділів підприємства, які проводять фінансову роботу, та визначення притаманних їм функцій
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	1. Здатність визначати поняття грошових розрахунків та їх форм. 2. Здатність розмежовувати сутність та сфери дії готівкових та безготівкових розрахунків. 3. Здатність до формування платіжних документів. 4. Здатність до пошуку найбільш притаманних форм розрахунків для підприємства
Тема 3. Грошові надходження підприємств	1. Здатність визначення поняття доходу (виручки) від реалізації продукції. 2. Здатність аналізувати структуру доходу (вирочки) від реалізації продукції. 3. Здатність розрахувати залишки нереалізованої продукції та проаналізувати їх вплив на кінцеві результати
Тема 4. Формування і розподіл прибутку	1. Здатність визначити поняття прибутку та його складових частин. 2. Здатність проаналізувати вплив результатів роботи всіх сфер діяльності на кінцеві результати роботи підприємства. 3. Здатність визначити показники ефективності роботи підприємства. 4. Здатність розробити планові показники відносно прибутковості підприємства

1	2
Тема 5. Оподаткування підприємства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити поняття податків та їх видів. 2. Здатність до проведення розрахунків щодо визначення податків. 3. Здатність формувати документацію за визначенням податку на прибуток. 4. Здатність до дослідження впливу оподаткування на результати діяльності підприємства
Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів	
Тема 6. Обігові кошти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити поняття обігових коштів, їх специфіку та структуру. 2. Здатність визначити показники, які характеризують ефективність використання обігових коштів
Тема 7. Кредитування підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність аналізувати причини, які сприяють виникненню кредитних відносин. 2. Здатність визначити поняття кредиту та провести їх класифікацію. 3. Здатність опанування методів визначення платоспроможності боржників. 4. Здатність визначення змісту небанківських форм кредитування
Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити поняття основних засобів, їх специфіку та склад. 2. Здатність визначити показники, які характеризують ефективність використання основних засобів
Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити сутність фінансового аналізу та його форм. 2. Здатність проаналізувати дохід (виручку) від реалізації продукції, прибутку, рентабельності обігових коштів. 3. Здатність визначення фінансового стану підприємства за його балансом. 4. Здатність формувати, розрахувати та аналізувати фінансові коефіцієнти, які відображають прибутковість, ліквідність, ділову активність підприємств
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити поняття фінансового планування. 2. Здатність до розробки фінансових планів підприємств
Тема 11. Фінансова санація підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність визначити сутність фінансового банкрутства. 2. Здатність провести діагностику банкрутства. 3. Здатність провести фінансову санацію

Таблиця 3

**Кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники
напрямку підготовки "Маркетинг" освітньо-кваліфікаційного рівня
"бакалавр" після вивчення навчальної дисципліни**

Знання	Уміння	Компетентність	Автономність та відповідальність
Компетентність – це здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі фінансів підприємств або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов та вимог			
Спеціальні концептуальні знання щодо фінансів підприємств, набуті у процесі навчання та професійної діяльності	Розв'язання складних завдань і проблем, що потребує оновлення і інтеграції знань	Зрозуміле і неоднозначне донесення власних висновків щодо фінансів підприємств, знань, компетентності до партнерів по бізнесу, співробітників, керівних структур, підлеглих	Прийняття рішень у складних і непередбачених умовах, що потребує нових підходів, здатність до подальшого навчання

2. Тематичний план навчальної дисципліни

З самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; виконання індивідуального завдання; самостійна робота студентів; контрольні заходи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок навчальної дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів за змістом та зв'язками.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів (табл. 4).

Таблиця 4

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин				Усього
	у тому числі				
	Лекції	Практичні і семінарські заняття	Консультації	Самостійна робота	
Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів					
1. Основи фінансів підприємств	2	1		1	4
2. Організація грошових розрахунків підприємств	4	2	1	1	8
3. Грошові надходження підприємств	4	2	1	1	8
4. Формування і розподіл прибутку	4	2	1	1	8
5. Оподаткування підприємств	2	1		1	4
Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів					
6. Обігові кошти	2	1		2	5
7. Кредитування підприємств	2	1		2	5
8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	2	1		2	5
9. Оцінювання фінансового стану підприємств	6	3	1	2	12
10. Фінансове планування на підприємствах	2	2		1	5
11. Фінансова санація підприємств	4	2		2	8
Усього, год.	34	18	4	16	72

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Визначення фінансів підприємств. Поняття фінансових ресурсів. Склад статутного капіталу підприємства, характеристика основного, оборотного капіталу та нематеріальних активів. Джерела формування статутного капіталу та їх характеристика.

Основи організації фінансів підприємств. Зміст комерційного розрахунку як основи організації фінансів підприємств. Форми господарювання в Україні та їх характеристика. Завдання, напрями поточної та оперативної фінансової роботи. Фінансовий механізм підприємства як система управління фінансами.

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

Поняття про розрахунки та платіжний обіг. Готівкові та безготівкові розрахунки, їх зв'язок та розмежування, сфера використання. Сутність і значення безготівкових розрахунків.

Договірні відносини в господарстві як основа розрахункових відносин. Принципи організації розрахунків.

Класифікація форм розрахунків. Економічні основи використання різних форм розрахунків. Сучасна структура платіжного обігу за окремими формами розрахунків.

Характеристика прийнятих в Україні форм розрахунків за допомогою платіжних доручень, вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів. Особливості й умови використання електронної системи.

Розрахунково-платіжна дисципліна, якої повинні дотримувати підприємства.

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Характеристика грошових надходжень підприємств як внутрішніх і зовнішніх вхідних грошових потоків.

Дохід (виручка) від реалізації – це основне джерело грошових надходжень підприємств. Методи планування доходу (виручки) від реалізації – прямого та укрупненого розрахунку.

Зміст доходів підприємства від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності.

Формування валового та чистого доходу підприємства.

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

Прибуток підприємства як об'єктивна економічна категорія. Процес формування різних елементів прибутку – від реалізації, операційної та звичайної діяльності, надзвичайних подій, чистого прибутку.

Методи планування прибутку від реалізації продукції – прямий (по-асортиментний) та аналітичний.

Рентабельність як відносний показник прибутковості. Методи обчислення рентабельності.

Розподіл прибутку підприємства. Зміст чистого прибутку та напрями його використання.

Тема 5. Оподаткування підприємств

Сутність податків підприємств. Система оподаткування, види та сутність податків.

Податок на прибуток – як основний вид податку, порядок його нарахування та сплати. Характеристика платежів за ресурси, землю, фіксованого сільськогосподарського податку та інших.

Сутність непрямих податків: податку на додану вартість, мито, акцизного збору, цільових фондів, місцевих податків і зборів.

Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів

Тема 6. Обігові кошти

Сутність обігових коштів як капіталу, що використовується для забезпечення безперервного процесу виробництва. Оборотні виробничі фонди та фонди обігу. Сфери їх дії, структура, нормування.

Принципи організації обігових коштів на підприємстві, методи нормування окремих структурних елементів обігових коштів.

Характеристика власних та залучених коштів для формування оборотного капіталу. Показники ефективності використання обігових коштів та методи розрахунку.

Тема 7. Кредитування підприємств

Загальноекономічні та специфічні причини виникнення кредитних відносин.

Класифікація кредитів за різними ознаками та характеристика їх видів.

Банківський кредит як основна форма кредитування. Принципи, види кредитів та організація їх функціонування. Методи визначення кредитоспроможності боржника з метою зниження ризику від проведення кредитної операції.

Характеристика і особливості небанківського кредитування – комерційного, лізингового, державного, міжнародного.

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Характеристика основних засобів. Сутність виробничих та невиробничих основних засобів, їх структура.

Сутність процесу відтворення основних засобів. Амортизаційний фонд як джерело грошових коштів для відтворення основних засобів.

Показники, які характеризують ефективність використання основних засобів, методи їх розрахунку.

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств

Особливості аналізу фінансового стану в умовах ринкової економіки. Фінансові звіти як інформаційна база для проведення аналізу.

Зміст найбільш розповсюджених методів аналізу доходу (виручки) від реалізації продукції, прибутку, рентабельності, обігових коштів. Аналіз структури та динаміки балансу, його ліквідності. Аналіз фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів, що інформують про його прибутковість, ліквідність, платоспроможність, фінансову стійкість, стабільність, ділову активність, ефективність використання акціонерного капіталу.

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

Сутність фінансового планування як сукупності фінансової діяльності.

Мета та завдання фінансової стратегії. Значення фінансової стратегії для розробки фінансової політики за основними напрямками фінансової діяльності підприємства.

Сутність перспективного фінансового планування (прогнозування) для визначення напрямку розвитку фінансів підприємства. Інформаційна база прогнозу. Характеристика змісту прогнозів про прибутки і збитки, руху грошових коштів, балансу активів та пасивів.

Сутність фінансового планування, методи його проведення. План доходів і витрат грошових коштів як складова частина бізнес-плану. Зміст оперативного фінансового плану і платіжного календаря.

Тема 11. Фінансова санація підприємств

Ознаки та причини фінансової кризи підприємства. Санація підприємства як шлях оздоровлення. Сутність фінансової санації. Характеристика основних етапів фінансової санації: розробка плану, проведення санаційного аудиту, менеджмент санації. Джерела коштів, які використовуються для проведення санації, порядок її проведення.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів

Тема 1. Основи фінансів підприємств

- 1.1. Сутність та ознаки фінансів підприємств.
- 1.2. Характеристика фінансових ресурсів та джерел їх формування.
- 1.3. Організація фінансової роботи на підприємствах.

Література: [1; 2; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 25; 43; 45; 48; 55; 59].

Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств

- 2.1. Основи організації розрахунків.
- 2.2. Правила оформлення розрахункових документів.
- 2.3. Розрахунки з використанням меморіальних ордерів.
- 2.4. Розрахунки з використанням платіжних доручень, вимог.
- 2.5. Розрахунки з використанням чеків.
- 2.6. Розрахунки з використанням акредитивів.
- 2.7. Вексельна форма розрахунків.

Література: [1; 2; 10 – 12; 18; 19; 22; 28; 33; 34].

Тема 3. Грошові надходження підприємств

- 3.1. Характеристика грошових надходжень та їх структура.
- 3.2. Методи планування доходу (виручки) від реалізації продукції.

Література: [1; 2; 10 – 12; 18; 28; 34].

Тема 4. Формування і розподіл прибутку

- 4.1. Сутність прибутку та його види.
- 4.2. Методи планування прибутку.
- 4.3. Методи розрахунку рентабельності.
- 4.4. Розподіл та використання прибутку.

Література: [1; 2; 10–12; 18; 19; 23; 28; 33; 34].

Тема 5. Оподаткування підприємств

- 5.1. Діюча система оподаткування в Україні.
- 5.2. Податки на прибуток підприємств.

5.3. Податок на додану вартість.

Література: [8; 9; 13; 15; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55; 65].

Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів

Тема 6. Обігові кошти

6.1. Сутність обігових коштів та їх структура.

6.2. Нормування обігових коштів.

6.3. Показники використання обігових коштів.

Література: [8, 9, 13 – 15, 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55; 61].

Тема 7. Кредитування підприємств

7.1. Сутність кредиту та його види.

7.2. Банківське кредитування підприємств.

7.3. Комерційний кредит.

7.4. Лізинговий кредит.

Література: [6; 8; 9; 13 – 15; 18; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55].

Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

8.1. Сутність та склад основних засобів.

8.2. Показники стану і використання основних засобів.

Література: [6; 8; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55].

Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств

9.1. Інформаційна база для проведення аналізу.

9.2. Аналіз прибутку підприємств.

9.3. Аналіз рентабельності.

9.4. Аналіз балансу підприємств.

9.5. Аналіз фінансової стійкості.

Література: основна [12; 13; 15; 19; 21; 26 – 29; 32; 35; 39; 51; 56].

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

10.1. Сутність фінансового планування.

10.2. Склад і порядок розробки фінансового плану.

10.3. Оперативне фінансове планування.

Література: [8; 9; 14; 18; 20; 22; 24; 25; 31; 38; 43; 45; 48; 55].

Тема 11. Фінансова санація підприємств

- 11.1. Сутність банкрутства.
- 11.2. Діагностика банкрутства.
- 11.3. Здійснення процедури банкрутства.
- 11.4. Санація підприємств.
- 11.5. Ліквідаційна процедура боржника.

Література: [8; 9; 17; 18; 20; 34; 36; 37; 46; 50; 52; 53; 65].

5. Плани семінарських занять

За кожною темою викладач проводить семінарські заняття, на яких обговорює зі студентами питання з тем, визначених робочою навчальною програмою. Семінарські заняття здійснюються у формі підготовки та обговорення рефератів, доповідей, виступів та дискусій. Викладачем оцінюється творча активність студентів, їх вміння формувати теоретичні положення, давати їм власну інтерпретацію та визначати свою позицію.

Підсумкові оцінки за кожне заняття вносяться у відповідний журнал. Оцінки, отримані студентами за семінарському занятті, враховуються при визначенні поточної модульної оцінки з навчальної дисципліни.

Перелік тем семінарських занять наведено у табл. 5.

Таблиця 5

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Питання для дискусій	Кількість годин	Література
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів				
Тема 1. Основи фінансів підприємств	1. Сутність та ознаки фінансів підприємств. 2. Характеристика фінансових ресурсів та джерел їх формування. 3. Організація фінансової роботи на підприємствах	1. Сфери фінансових відносин підприємств. 2. Принципи організації фінансів. 3. Фінансові ресурси та фінансова діяльність. 4. Система фінансів в Україні	1	[1; 2; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 25; 43; 45; 48; 55; 59]
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	1. Основи організації розрахунків. 2. Правила оформлення розрахункових документів. 3. Розрахунки з використанням меморіальних ордерів. 4. Розрахунки з використанням платіжних доручень, вимог.	1. Платіжна дисципліна в управлінні фінансами. 2. Контроль за своєчасністю розрахунків. 3. Грошовий оборот і система розрахунків. 4. Касові операції на підприємствах.	1	[1; 2; 10 – 12; 18; 19; 22; 28; 33; 34]

Закінчення табл. 5

1	2	3	4	5
	5. Розрахунки з використанням чеків. 6. Розрахунки з використанням акредитивів. 7. Вексельна форма розрахунків	5. Організація контролю за дотриманням касової дисципліни		
Тема 5. Оподаткування підприємств	1. Діюча система оподаткування в Україні. 2. Податки на прибуток підприємств. 3. Податок на додану вартість	1. Джерела та суб'єкти оподаткування. 2. Вплив облікової політики на рентабельність акціонерного капіталу. 3. Податкове планування	1	[1; 2; 10 – 12; 18; 28; 34].
Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів				
Тема 6. Обігові кошти	1. Сутність обігових коштів та їх структура. 2. Нормування обігових коштів. 3. Показники використання обігових коштів	1. Аналіз ефективності використання оборотних активів. 2. Джерела формування обігових коштів. 3. Роль обігових коштів у забезпеченні фінансово-господарської діяльності підприємств	1	[8; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55; 61]
Тема 7. Кредитування підприємств	1. Сутність кредиту та його види. 2. Банківське кредитування підприємств. 3. Комерційний кредит. 4. Лізинговий кредит	1. Динаміка кредитних взаємовідносин між підприємствами та банками. 2. Кругообіг коштів підприємств та необхідність залучення кредитів	1	[6; 8; 9; 13 – 15; 18; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	1. Сутність та склад основних засобів. 2. Показники стану і використання основних засобів	1. Сутність і склад капітальних вкладень. 2. Джерела фінансування капітальних вкладень. 3. Формування фонду основних коштів	1	[6; 8; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	1. Сутність фінансового планування. 2. Склад і порядок розробки фінансового плану. 3. Оперативне фінансове планування	1. Місце фінансового планування в ринковій економіці. 2. Фінансова стратегія підприємства. 3. Фінансовий план і платіжний календар	1	[8; 9; 14; 18; 20; 22; 24; 25; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 11. Фінансова санація підприємств	1. Сутність банкрутства. 2. Діагностика банкрутства. 3. Здійснення процедури банкрутства. 4. Санація підприємств. 5. Ліквідаційна процедура боржника	1. Правове забезпечення банкрутства. 2. Планування та фінансування санації. 3. Фінансова неспроможність підприємства – українська специфіка. 4. Система критерії фінансової неспроможності і розвиток її законодавчого регулювання	1	[8; 9; 17; 18; 20; 34; 36; 37; 46; 50; 52; 53; 65]
Разом годин за модулями			8	

6. Плани практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального використання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного завдання ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв’язування їх студентами на занятті.

Практичне заняття (табл. 6) включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участі студентів, розв’язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Таблиця 6

Плани практичних занять

Назва теми	Теми практичних занять	Кількість годин	Література
Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів			
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	Складання платіжних документів при різних формах безготівкових розрахунків	1	[1; 2; 10 – 12; 18; 19; 22; 28; 33; 34]
Тема 3. Грошові надходження підприємств	Визначення виручки від реалізації на плановий рік. Розрахунок витрат на реалізовану продукцію на плановий рік з урахуванням зниження собівартості	2	[1; 2; 10 – 12; 18; 28; 34]
Тема 4. Формування і розподіл прибутку	Визначення прибутку від реалізації на плановий рік прямим та аналітичними методами. Визначення прибутку по підприємству з урахуванням зменшення витрат у плановому році	2	[1; 2; 10–12; 18; 19; 23; 28; 33; 34]
Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів			
Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств	Розрахунок впливу факторів на прибуток, рентабельність, оборотних коштів, прибутковість активів підприємства. Оцінка фінансового стану підприємства по фінансовим звітам (платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності)	3	[12; 13; 15; 19; 21; 26 – 29; 32; 35; 39; 51; 56]
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	Складання плану доходів і витрат грошових коштів у складі бізнес-плану. Складання платіжного календаря	1	[8; 9; 14; 18; 20; 22; 24; 25; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 11. Фінансова санація підприємств	Проведення санаційного аудиту	1	[8; 9; 17; 18; 20; 34; 36; 37; 46; 50; 52; 53; 65]
Разом годин за змістовними модулями		10	

7. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного освоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань фінансів підприємств, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни.
4. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Таблиця 7

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання до самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Рекомендована література
1	2	3
Змістовний модуль 1. Теоретичні та методичні основи організації фінансів підприємств та формування фінансових ресурсів		
Тема 1. Основи фінансів підприємств	1. Фінансовий механізм підприємств. 2. Фінансова діяльність та зміст фінансової роботи. 3. Зміст та завдання управління фінансами підприємств. 4. Об'єкти цивільно-правових та фінансово-правових відносин у сфері фінансової діяльності	[1; 2; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 25; 43; 45; 48; 55; 59]
Тема 2. Організація грошових розрахунків підприємств	1. Основні правила регулювання валютних операцій. 2. Особливості розрахунків в електронних системах типу "клієнт-банк". 3. Розмежування грошового обігу на безготівковий і готівковий. 4. Поняття ліміту каси і санкції за його перевищення. 5. Характеристика клірингових розрахунків	[1; 2; 10 – 12; 18; 19; 22; 28; 33; 34]
Тема 3. Грошові надходження підприємств	1. Порядок розподілу виручки від реалізації продукції на підприємстві. 2. Вплив цін на обсяг грошових надходжень. 3. Характеристика грошових надходжень із внутрішніх та зовнішніх джерел. 4. Характеристика доходів підприємства від фінансової та інвестиційної діяльності	[1; 2; 10 – 12; 18; 28; 34]

1	2	3
Тема 4. Формування і розподіл прибутку	1. Вплив облікової політики на фінансовий результат діяльності підприємства. 2. Фактори зростання прибутку. 3. Сутність і методи обчислення рентабельності	[1; 2; 10–12; 18; 19; 23; 28; 33; 34]
Тема 5. Оподаткування підприємств	1. Оподаткування суб'єктів малого підприємства. 2. Використання податків для регулювання діяльності підприємств. 3. Використання прибутку на підприємстві. 4. Використання прибутку на ринку цінних паперів. 5. Контроль фінансової служби підприємства за прибутковістю і рентабельністю	[1; 2; 10 – 12; 18; 28; 34].
Змістовний модуль 2. Сучасні аспекти функціонування фінансів		
Тема 6. Обігові кошти	1. Основи організації обігових коштів. 2. Характеристика обігових виробничих фондів. 3. Сутність розрахунку потреби і обігових коштах. 4. Вплив розміщення обігових коштів на фінансовий стан підприємства	[8, 9, 13 – 15, 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55; 61]
Тема 7. Кредитування підприємств	1. Аналіз ефективності використання кредитів підприємств. 2. Банківське та небанківське кредитування підприємств. 3. Кредитування підприємств за рахунок коштів у міжнародних фінансово-кредитних інститутах. 4. Правові засади партнерських відносин підприємства з комерційними банками. 5. Кредитування підприємства в основні та оборотні засоби	[6; 8; 9; 13 – 15; 18; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 8. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів	1. Порядок фінансування капітальних вкладень. 2. Джерела фінансування ремонту основних засобів. 3. Амортизація основних коштів. 4. Фінансування капітальних ремонтів основних засобів	[6; 8; 9; 13 – 15; 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 9. Оцінювання фінансового стану підприємств	1. Науково-методологічні та історичні засади розвитку економічного аналізу. 2. Система прийомів та методів економічного аналізу. 3. Аналіз ділової активності та інвестиційної діяльності підприємства	[8; 9; 14; 18; 20; 22; 24; 25; 31; 38; 43; 45; 48; 55]
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	1. Принципи і методи фінансового планування. 2. Значення контролінгу для управління фінансами. 3. Бізнес-план	[8; 9; 17; 18; 20; 34; 36; 37; 46; 50; 52; 53; 65]
Тема 11. Фінансова санація підприємств	1. Основні напрями запобігання банкрутства. 2. Симптоми та фактори фінансової кризи. 3. Антикризове регулювання і управління. 4. Аналіз фінансового стану неплатоспроможності та діагностика банкрутства	[8, 9, 13 – 15, 20; 22; 24; 31; 38; 43; 45; 48; 55; 61]

8. Контрольні запитання для самодіагностики

1. У чому полягають ознаки фінансів підприємств?
2. За яких умов грошові відносини перетворюються на фінансові?
3. Охарактеризуйте сутність фінансів підприємств.
4. Які функції виконують фінанси підприємств?
5. Поясніть сутність фінансових ресурсів, їх склад і джерела формування.
6. У чому полягає фінансова робота на підприємстві?
7. Як використовуються безготівкові розрахунки?
8. Що таке платіжний обіг?
9. Охарактеризуйте сферу використання в Україні готівкових і безготівкових розрахунків.
10. Перерахуйте форми безготівкових розрахунків.
11. Охарактеризуйте грошові надходження.
12. Розкрийте джерела формування внутрішніх та зовнішніх вхідних грошових потоків підприємства.
13. Поясніть процес створення доходу виручки від реалізації продукції.
14. Дайте визначення терміна "дохід".
15. Охарактеризуйте сутність і структуру валового та чистого доходу підприємства.
16. Дайте визначення прибутку.
17. Як формується прибуток від операційної діяльності?
18. Що розуміється під звичайною діяльністю та як розраховується прибуток від її здійснення?
19. Розкрийте сутність прямого та аналітичного методів планування прибутку від реалізації продукції.
20. Поясніть економічну сутність рентабельності продукції.
21. Назвіть показники, які необхідно використати для обчислення рентабельності продукції та підприємства.
22. Назвіть можливі напрями використання чистого прибутку.
23. Розкрийте сутність сучасної податкової системи України.
24. Дайте визначення поняття "податкова система".
25. Які функції виконують податки?
26. Дайте класифікацію існуючих в Україні податків.
27. Охарактеризуйте сутність і порядок розрахунку податку на прибуток.
28. Як нараховується податок на додану вартість?
29. Які види непрямих податків ви можете назвати?
30. Перерахуйте напрями використання місцевих податків і зборів.

31. У чому полягає сутність обігових коштів підприємства?
32. Наведіть класифікацію обігових коштів за різними ознаками.
33. Поясніть сутність і необхідність нормування окремих видів обігових коштів.
34. За рахунок яких джерел можливе формування обігових коштів?
35. Перерахуйте показники ефективності використання обігових коштів та поясніть порядок їх розрахунку.
36. У чому полягають причини виникнення кредитних відносин?
37. Дайте визначення кредитних відносин.
38. Визначте об'єкти кредитування.
39. Які види кредитів ви можете перелічити?
40. У чому полягає суть банківського кредиту?
41. Перерахуйте принципи надання банківського кредиту.
42. Які етапи кредитування прийняті у банківській системі?
43. Охарактеризуйте види банківського кредиту.
44. Поясніть особливості небанківського кредитування і суть таких кредитів.
45. Яка економічна сутність основних засобів?
46. Яку структуру мають основні засоби?
47. Охарактеризуйте процес відтворення основних засобів.
48. Що таке амортизація?
49. Які методи визначення амортизації основних засобів використовуються в Україні?
50. За рахунок яких джерел фінансуються капітальні вкладення в виробництво?
51. Перерахуйте і охарактеризуйте показники ефективності використання основних засобів.
52. Якими показниками чи умовами характеризується фінансовий стан підприємств?
53. Які чинники впливають на фінансовий стан підприємства?
54. Що розуміється під фінансовим аналізом?
55. Які прийоми проведення фінансового аналізу ви можете перелічити?
56. Що є предметом фінансового аналізу підприємства?
57. Поясніть хід проведення аналізу доходу (виручки) від реалізації продукції.
58. Як виконується пофакторний аналіз прибутку?
59. Охарактеризуйте методи пофакторного аналізу рентабельності підприємства.

60. У чому полягає аналіз балансу?
61. Перелічіть коефіцієнти прибутковості, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, стабільності, ділової активності підприємства.
62. Назвіть методи розрахунку основних коефіцієнтів за перерахованими вище групами.
63. Як виконується фінансове планування?
64. Покажіть особливості перспективного, поточного та оперативного фінансового плану.
65. Розкрийте методи фінансового планування.
66. Перерахуйте фактори, що зумовлюють кризовий стан на підприємстві.
67. Поясніть суть санації підприємства.
68. Назвіть основні етапи фінансової санації.
69. Поясніть порядок проведення санації.
70. Поясніть порядок оголошення підприємства банкрутом.

9. Тести для самоконтролю

1. Як розраховується чистий дохід (виручка) від реалізації продукції? З доходу (виручки) від реалізації продукції відраховуються:

- 1) витрати на реалізацію продукції;
- 2) адміністративні витрати та витрати на збут;
- 3) ПДВ, акцизний збір, мито, інші відрахування з доходу.

2. З чого складається фінансовий результат від звичайної діяльності? З фінансового результату від операційної діяльності і різниці між:

- 1) операційними доходами та витратами;
- 2) фінансовими доходами та витратами;
- 3) доходами від реалізації продукції та її собівартістю;
- 4) валовим прибутком та витратами на збут.

3. З чого складається чистий прибуток (збиток)?

- 1) чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та валового прибутку (збитку);
- 2) валового прибутку (збитку) та фінансового результату від операційної діяльності;
- 3) фінансових результатів від операційної та звичайної діяльності;
- 4) фінансових результатів від звичайної діяльності та надзвичайних подій.

4. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності здійснюється розрахунок прибутку підприємства:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

5. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо розподілення прибутку:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

6. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо структури і руху власного капіталу підприємства:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

7. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо структури активів підприємства:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

8. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо первісної та залишкової вартості імобілізованих активів підприємства:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

9. Загальна рентабельність виробничих фондів розраховується як відношення до виробничих фондів:

- 1) чистого прибутку;
- 2) прибутку від звичайної діяльності;
- 3) прибутку від операційної діяльності;
- 4) прибутку від звичайної діяльності та надзвичайних подій до обкладення податком.

10. Як розраховується коефіцієнт автономії:

- 1) відношенням власних обігових коштів до власного капіталу;
- 2) відношенням власного і позикового капіталу до підсумку балансу;
- 3) відношенням власного капіталу до підсумку балансу;
- 4) відношенням власного капіталу до позикових коштів?

11. Назвіть один із елементів, що включаються до вхідних залишків продукції:

- 1) сума грошових коштів, що надійшли на поточний рахунок підприємства;
- 2) об'єм відвантаженої продукції у вартісному виразі;
- 3) об'єм забракованої продукції у вартісному виразі;
- 4) залишки товарів, за якими не наступив термін сплати.

12. Який з перелічених коефіцієнтів характеризує платоспроможність підприємства:

- 1) автономії;
- 2) маневрування;
- 3) залучення;
- 4) абсолютної ліквідності?

13. Що розуміється під базовою рентабельністю при плануванні прибутку від операційної діяльності аналітичним засобом:

- 1) відношення базового прибутку до собівартості продукції базового року;
- 2) відношення базового прибутку до собівартості продукції планового року;
- 3) відношення базового прибутку до виробничих фондів планового року;
- 4) відношення базового прибутку до виробничих фондів базового року?

14. Активи підприємства бувають:

- 1) оборотні;
- 2) необоротні;
- 3) мобільні;
- 4) іммобілізовані;
- 5) усі відповіді (1 – 4) правильні;
- 6) немає правильної відповіді.

15. Поясніть, хто зветься чекодержателем:

- 1) фізична особа, на ім'я якої заповнено чек;
- 2) власник чекової книжки;
- 3) юридична особа, на ім'я якої заповнено чек;
- 4) особа, яка пред'явила чек для оплати.

16. Який елемент обігових коштів треба розділити на поточні зобов'язання для розрахунку коефіцієнта загального покриття (поточної ліквідності):

- 1) суму грошових коштів;
- 2) суму обігових коштів;
- 3) суму грошових коштів і поточних фінансових вкладень;
- 4) суму грошових коштів, поточних фінансових вкладень та дебіторської заборгованості?

17. Назвіть фактори, що враховуються при визначенні відхилення фактичної рентабельності від планової:

- 1) змінення середньорічної вартості промислово-виробничих фондів;
- 2) змінення обсягу реалізації продукції;
- 3) змінення асортименту продукції;
- 4) змінення собівартості продукції.

18. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо структури операційних витрат:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

19. Як розраховується коефіцієнт маневрування:

- 1) відношенням власного капіталу до власних обігових коштів;
- 2) відношенням власних обігових коштів до власного капіталу;
- 3) відношенням власних обігових коштів до загальної суми обігових коштів;
- 4) відношенням власного капіталу до позикового капіталу?

20. На величину яких доходів і витрат відрізняється прибуток від операційної діяльності від прибутку від звичайної діяльності:

- 1) на величину адміністративних витрат;
- 2) на величину інших операційних доходів;
- 3) на величину витрат на збут;
- 4) на величину доходів і витрат від участі в капіталі?

21. Грошові чеки бувають:

- 1) іменні;

- 2) на предявника;
- 3) немає правильної відповіді;
- 4) усі відповіді (1 – 2) правильні.

22. Як розраховується валовий прибуток (збиток)? З чистого доходу (виручки) від реалізації продукції відраховуються:

- 1) адміністративні витрати та витрати на збут;
- 2) витрати на реалізацію продукції;
- 3) ПДВ, акцизний збір, мито, інші відрахування з доходу;
- 4) собівартість реалізованої продукції?

23. З чого складається фінансовий результат від операційної діяльності:

- 1) валового прибутку (збитку) і різниці між операційними доходами та витратами;
- 2) валового прибутку (збитку) і різниці між доходами та витратами від фінансової діяльності;
- 3) валового прибутку (збитку) та інших операційних доходів?

24. Який з перелічених показників входить до складу власного капіталу підприємства:

- 1) вилучений капітал;
- 2) додатково вкладений капітал;
- 3) непокритий збиток;
- 4) неоплачений капітал?

25. Як розрахувати витрати на виробництво за формами бухгалтерської (фінансової) звітності:

- 1) скласти елементи операційних витрат розділу 2 звіту про фінансові результати;
- 2) до суми операційних витрат (розділ 2 звіту про фінансові результати) додати адміністративні затрати і витрати на збут (розділ 1 звіту про фінансові результати);
- 3) до суми операційних витрат (розділ 2 звіту про фінансові результати) додати змінення суми грошових коштів за рік (розділ 2 балансу);
- 4) до суми операційних витрат (розділ 2 звіту про фінансові результати) додати змінення залишків нереалізованої продукції на складі (розділ 2 балансу)?

26. Як розраховується коефіцієнт фінансового покриття (критичної ліквідності)? Як відношення грошових коштів, поточних фінансових вкладень, дебіторської заборгованості та готової продукції до:

- 1) суми поточних та довгострокових зобов'язань;
- 2) суми власних та залучених коштів;
- 3) суми поточних зобов'язань;
- 4) суми кредиторської заборгованості?

27. Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується як відношення:

- 1) власних коштів до короткострокових зобов'язань та кредиторської заборгованості;
- 2) власних обігових коштів до короткострокових зобов'язань та кредиторської заборгованості;
- 3) власних коштів до короткострокових зобов'язань;
- 4) власних коштів до суми залучених коштів.

28. Підприємство вважається абсолютно ліквідним, якщо коефіцієнт грошового покриття (абсолютної ліквідності) дорівнює:

- 1) $< 0,1$;
- 2) $0,1 - 0,19$;
- 3) $0,2 - 0,35$.

29. Який елемент обігових коштів треба розділити на суму поточних зобов'язань для розрахунку коефіцієнта грошового покриття (абсолютної ліквідності):

- 1) грошові кошти та їх еквіваленти;
- 2) сума грошових коштів та дебіторської заборгованості;
- 3) сума грошових коштів, дебіторської заборгованості та готової продукції;
- 4) сума грошових коштів та поточних фінансових інвестицій?

30. Підприємство вважається ліквідним, якщо коефіцієнт фінансового покриття (критичної ліквідності) дорівнює:

- 1) $0,7 - 0,8$;
- 2) $0,6 - 0,7$;
- 3) $0,5 - 0,6$;
- 4) $0,4 - 0,5$.

31. Підприємство вважається ліквідним, якщо коефіцієнт загального покриття (поточної ліквідності) дорівнює:

- 1) $0,1 - 0,5$;
- 2) $0,5 - 1,0$;
- 3) $1,0 - 2,0$.

32. До швидкоореалізуємих активів підприємства відносяться:

- 1) нематеріальні активи;
- 2) матеріально-виробничі запаси;
- 3) кошти;
- 4) довгострокові фінансові вкладення.

33. Баланс підприємства вважається абсолютно ліквідним, якщо склалися такі співвідношення між відповідними групами активу та пасиву:

- 1) $A1 \leq П1$; $A2 \leq П2$; $A3 \leq П3$; $A4 \geq П4$;
- 2) $A1 \leq П1$; $A2 \leq П2$; $A3 \leq П3$; $A4 = П4$;
- 3) $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$;
- 4) $A1 \geq П1$; $A2 = П2$; $A3 = П3$; $A4 \geq П4$.

34. Назвіть фактори, що враховуються при аналізі відхилення фактичного прибутку від планового:

- 1) одержання додаткових кредитів;
- 2) змінення обсягу реалізації продукції;
- 3) змінення середньорічної вартості основних виробничих фондів;
- 4) змінення середньорічної вартості нормативних обігових коштів.

35. У якій формі бухгалтерської (фінансової) звітності містяться дані щодо структури залученого капіталу підприємства:

- 1) баланс;
- 2) звіт про фінансові результати;
- 3) звіт про рух грошових коштів;
- 4) звіт про власний капітал?

36. Які форми бухгалтерської (фінансової) звітності необхідно використати для розрахунку витрат на виробництво:

- 1) баланс та звіт про рух грошових коштів;
- 2) баланс та звіт про власний капітал;
- 3) баланс та звіт про фінансові результати;
- 4) звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів?

37. Викресліть серед перерахованих одну умову для проведення безготівкових розрахунків, не передбачену чинним законодавством України:

- 1) кошти з рахунку клієнта списуються за його розпорядженням;
- 2) розрахункові документи приймаються банками до виконання в межах наявних коштів на рахунках;
- 3) розрахунки здійснюються через банки;
- 4) кошти з рахунку списуються примусово за всіма розрахунковими документами.

38. Платіжне доручення не застосовується для таких розрахунків:

- 1) за фактично відвантажену продукцію;
- 2) в порядку передоплати;
- 3) для здійснення платежу з відстроченням;
- 4) для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості.

39. Серед перелічених викресліть такий, що не належить до найбільш ліквідних активів:

- 1) кредиторська заборгованість;
- 2) грошові кошти в національній валюті;
- 3) грошові кошти в іноземній валюті;
- 4) поточні фінансові інвестиції.

40. Безготівкові розрахунки – це:

- 1) розрахунки, які здійснюються готівкою;
- 2) розрахунки за допомогою бартеру;
- 3) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках в банках;
- 4) немає правильної відповіді.

41. Платіжне доручення – це:

- 1) документ, який вміщує доручення особи, яка видає банку чек, відносно переказу з його рахунку вказаної суми грошей;
- 2) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника виплати вказаної суми грошей;
- 3) письмове доручення володаря рахунку перевести вказану суму грошей зі свого рахунку на рахунок одержувача грошей;
- 4) комбінований документ, який вміщує вимогу постачальника і доручення платника;
- 5) немає правильної відповіді.

42. Вексель – це:

- 1) доручення банку покупця банку постачальника здійснити платню за рахунком постачальника;
- 2) письмове зобов'язання особою форми, яке дає право його володарю вимагати виплати вказаної суми грошей у вказаний строк;
- 3) форма розрахунків, за якою банк-емітент за дорученням свого клієнта повинен здійснити виплату грошей;
- 4) немає правильної відповіді.

43. Якщо покупець (платник) депонує гроші для подальшого розрахунку з постачальником, то такий акредитив слід вважати:

- 1) безвідзивним;
- 2) непокритим;
- 3) акцептованим;
- 4) покритим;
- 5) немає правильної відповіді.

44. Ремітент – це особа, яка:

- 1) є володарем переводного векселя;
- 2) є платником за векселем;
- 3) повинна уплатити за переводним векселем;
- 4) немає правильної відповіді.

45. Знайдіть правильне визначення економічної суті рентабельності:

- 1) абсолютна сума одержаного прибутку підприємства;
- 2) абсолютна сума прибутку, одержаного від операційної діяльності;
- 3) рівень дохідності підприємства;
- 4) прибутковість реалізації продукції.

10. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних запитань, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Форми організації індивідуально-консультативної роботи:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

- консультації: індивідуальні (запитання – відповідь);
- групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

- консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

- індивідуальний захист виконаних робіт;
- підготовка реферату для виступу на науковій конференції;
- підготовка реферату для виступу на науковому семінарі.

11. Методика активізації процесу навчання

Організація навчального процесу з вивчення навчальної дисципліни передбачає застосування активних та інтерактивних методів навчання – проблемних та міні-лекцій, семінарів в активній формі, розгляд кейсів. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначається не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у:

- високій мотивації студентів;
- закріпленні теоретичних знань на практиці;
- підвищенні самосвідомості студентів;
- виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення;
- виробленні здібності до самостійних рішень;
- виробленні здібності до соціальної інтеграції;
- набутті навичок вирішення конфліктів;
- розвитку здібності до компромісів.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування. Проблемні лекції доцільно використовувати при розгляданні тем 4, 7, 8.

Міні-лекції характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекцій доцільно провести при вивченні тем 1, 2, 9.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних управлінських ситуацій. Цей метод навчального матеріалу доцільно використати при вивченні тем 3, 5, 6.

12. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекції, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять.
2. Проведення проміжного тестування.
3. Проведення поточного модульного контролю.

Оцінювання знань студентів під час семінарських і практичних занять має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни, відвідування занять;

б) виконання завдань для самостійного опрацювання;

в) рівень виконання модульних завдань.

Оцінювання проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) знайомство з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.

При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний тестовий контроль проводиться двічі за семестр. При проведенні поточного тестування визначається рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчаються в межах навчальної дисципліни та згруповані за двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Формат тестових завдань поділяється на:

завдання закритої форми з запропонованими відповідями, із яких вибирають одну правильну;

завдання відкритої форми з вільно конструйованими відповідями.

Тестові завдання розрізняються за принципом побудови відповіді.

I. Альтернативні тестові завдання передбачають наявність двох варіантів відповіді типу "так – ні"; "правильно – неправильно" тощо, їх використовують для перевірки правильності вибору або прийняття рішення в згорнутій формі.

II. Тестові завдання на відновлення відповідності частин становлять модифікацію тестових завдань з множинним вибором і подаються у вигляді двох чи більше колонок слів, фраз, графічних зображень, цифрових або літерних позначень тощо.

III. Тестові завдання на порівняння і протиставлення (на аналіз взаємозв'язку) рекомендуються для перевірки вмінь виявляти розпізнавальні ознаки різних явищ, ситуацій тощо.

IV. Тестові завдання з множинними відповідями "правильно – неправильно" передбачають, що відповіді або рішення можуть бути тільки правильними або неправильними. За ними тестується глибина знань, розуміння різних аспектів явищ, процесів тощо.

V. Тестові завдання на визначення причинної залежності використовуються при необхідності перевірки розуміння певної причинної залежності між двома явищами. Спочатку необхідно визначити, правильне чи неправильне кожне з двох тверджень окремо, а лише потім, якщо обидва неправильні, визначити, правильна чи неправильна причинна залежність між ними.

VI. Тестові завдання на відтворення правильної послідовності, які потребують переструктурування даних або елементів будь-якої комбінації, використовуються в разі тестування вмінь та знань правильної послідовності дій (нормативної діяльності), алгоритмів діяльності, технологічних прийомів тощо, а також знань загально-прийнятих формулювань визначень, правил, законів, фрагментів нормативних документів та ін.

VII. Тестові завдання відкритого типу передбачають вільні відповіді і є завданнями без запропонованих варіантів та використовуються для виявлення знань термінів, визначень, понять і т. д.

Тестові завдання для проміжного тестового контролю обираються за відповідними модулями з загального переліку.

Тестове завдання містить 20 запитань одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Для оцінювання рівня відповідей студентів на тестові завдання використовуються такі критерії: оцінка "відмінно" – 91 до 100 відсотків правильних відповідей; оцінка "добре" – 90 до 81 відсотка правильних відповідей; оцінка "задовільно" – 80 до 61 відсотка правильних відповідей; оцінка "незадовільно" – менше ніж 60 відсотків правильних відповідей.

Поточний модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і лекційний модульний контроль. Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять, проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється в письмовій формі за відповідними картками, зміст яких містить питання всіх тем модуля.

Загальна оцінка за практичну та лекційну складову поточного модульного контролю розраховується як середня отриманих студентом оцінок.

Зразок модульного завдання

Теоретична частина

Приклад тестового завдання на проміжний модульний контроль за змістовним модулем 2 (частково)

1. Доміцільований вексель – це вексель:
  - 1) який оплачується негайно;
  - 2) в якому вказано місце платні;
  - 3) який існує не в документальній формі;
  - 4) який існує тільки в документальній формі;
  - 5) немає правильної відповіді.
2. Назвіть складові прибутку від операційної діяльності:
  - 1) прибуток від реалізації валюти;
  - 2) отримані дивіденди;
  - 3) прибуток від реалізації основних фондів;
  - 4) прибуток від реалізації продукції;
  - 5) прибуток від сумісної діяльності;
  - 6) немає правильної відповіді.

3. Капітальні вкладення – це:

- 1) витрати на створення нових, реконструкцію і технічне переоснащення діючих основних фондів;
- 2) витрати на придбання нових основних фондів і капітальний ремонт основних фондів;
- 3) витрати на розширення і реконструкцію діючого виробництва;
- 4) витрати на розширення відтворення основних фондів.

Практична частина

Визначити за допомогою аналітичного методу суму прибутку на планує мий рік за виробничим підприємством. Дані для розрахунків наведені далі.

1. Заплановані такі зміни цін:

на виріб 1:

- з 1 квітня зростання на 55 грн,
- з 1 липня зростання на 10 грн,
- з 1 жовтня зростання на 8 грн,

на виріб 2:

- з 1 квітня зростання на 20 грн,
- з 1 жовтня зростання на 5 грн.

2. План випуску цих виробів за кварталами такий:

	Усього, шт.	У тому числі за кварталами, %			
		1	2	3	4
Виріб 1	2 510	19,92	20,72	23,9	35,46
Виріб 2	5 600	19,64	26,78	25,01	28,57

3. Показники роботи підприємства такі:

Показник	Значення, тис. грн
1. Дохід від реалізації продукції за звітний рік	62 500
2. Собівартість реалізованої продукції за звітний рік	48 300
3. Адміністративні витрати, витрати на збут та інші витрати	1 500
4. Питома вага порівняної товарної продукції, %	86,2
5. Планований розмір підвищення собівартості продукції за рахунок зростання цін на матеріали, %	2,0
6. Очікувані залишки нереалізованої продукції на планований рік:	
• на початок року	5 180
• на кінець року	3 510
7. Собівартість товарної продукції на планований рік	50 100

Відповіді студентів оцінюються за 12-бальною системою згідно з кваліфікаційними вимогами до бакалаврів напряму підготовки 6.030507 "Маркетинг". Кожне завдання модульного контролю оцінюється окремо.

Загальна оцінка розраховується як зважена сума оцінок: 0,4 (теоретична частина) + 0,6 (практична частина).

Якщо практичне завдання та одне теоретичне питання оцінені на "один, два або три бали", то загальна оцінка не може бути вищою "три бали". Якщо одна із оцінок "один, два або три бали", то загальна оцінка модульного контролю не може бути вищою за "шість балів".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни складається як середня з двох оцінок поточного модульного контролю, що враховує оцінки кожного виду контролю (дві оцінки за результатами поточного модульного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами заліку).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 8).

Таблиця 9

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
–	потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
–	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

13. Рекомендована література

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / М. М. Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Вороніна М. С. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібн. / М. С. Вороніна, Л. С. Мартюшева, Д. А. Горовий. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 154 с.

3. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. / В. М. Гриньова, В. О. Корда. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 431 с.
4. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, Я. Клиженко. – 3-тє вид., перероб. та доп. – Х. : Фактор, 2012. – 208 с.
5. Корда В. О. Фінанси : конспект лекцій / В. О. Корда, Т.І. Лепейко, К. А. Заславська. – Х. : ХНЕУ, 2004. – 223 с.
6. Мартюшева Л.С. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : конспект лекцій / Л. С. Мартюшева, Л. О. Меренкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 184 с.
7. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О. О. Непочатенко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
8. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року // Голос України. – 04.12.2010 – № 229 (№ 229–230).
9. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В. О. Подольська, О. В. Ярош. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488 с.
10. Прохорова Т. П. Финансы : конспект лекций для студентов специальности 8.050108 всех форм обучения. Ч. 3. / Т. П. Прохорова. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2004. – 120 с.
11. Славюк Р. А. Фінанси підприємств : підручник / Р. А. Славюк. – К. : ЦБС НБУ : Знання, 2010. – 550 с.
12. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. – К. : Центр навч. літератури, 2006. – 224 с.
13. Суторміна В. М. Фінанси зарубіжних корпорацій : навч. посібн. / В. М. Суторміна. – К. : Либідь, 1993. – 246 с.
14. Управління фінансовою санацією : навч. посібн. / В. І. Грачов, І. П. Косарева, В. В. Прохорова та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 208 с.
15. Фінанси підприємств : підручник / керів. авт. кол. А. М. Поддерьогін. – К. : КНЕУ, 2002. – 571 с.
16. Шеремет О. В. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / О.В. Шеремет. – К. : Кондор, 2009. – 196 с.
17. Череп А. В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання / А. В. Череп. – К. : Кондор, 2009. – 380 с.
18. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навч. посібн. / В. І. Аранчій. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 304 с.
19. Аранчій В. І. Фінансова діяльність підприємств : навч. посібн. / В. І. Аранчій, В. Д. Чумак, О. Ю. Смолянська та ін. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 240 с.

20. Балабанов А. И. Финансы : учебн. пособ. для студ. эконом. вузов / А. И. Балабанов, И. Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2002. – 188 с.
21. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебн. курс / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 653 с.
22. Вахрин П. И. Финансовый анализ в коммерческих и некоммерческих организациях : учебн. пособ. / П. И. Вахрин. – М. : Изд. книготорг. центр "Маркетинг", 2001. – 320 с.
23. Дієва Н. М. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н. М. Дієва, О. І. Дедиков. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
24. Дыбаль С. В. Финансовый анализ: теория и практика : учебн. пособ. / С. В. Дыбаль. – СПб. : ИД "Бизнес-пресса", 2005. – 304 с.
25. Завгородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Завгородній. – К. : Знання, 2000. – 588 с.
26. Зетковський І. В. Фінанси підприємств : навч. посібн. / І. В. Зетковський. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : Кондор, 2003. – 364 с.
27. Ілляшенко С. М. Економічний ризик : навч. посібн. / С. М. Ілляшенко. – 2-е вид., доп. та перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с.
28. Ковальчук А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Ковальчук. – К. : Знання, 2005. – 287 с.
29. Колісник М. К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посібн. / М. К. Колісник, П. Г. Ільчук, П. І. Відлий. – К. : Кондор, 2007. – 272 с.
30. Кондрашихін А. Б. Фінансова санація: банкрутство підприємств : навч. посібн. / А. Б. Кондрашихін, Т. В. Пепа, В. О. Федорова. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
31. Копилюк О. І. Фінансова санація та банкрутство підприємств / О. І. Копилюк, А. М. Штангерт. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 168 с.
32. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посібн. / М. Я. Коробов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Т-во "Знання", 2002. – 294 с.
33. Костіна Н. І. Моделювання фінансів / Н. І. Костіна. – К. : Ірпінь: Акад. ДПС України, 2002. – 224 с.
34. Остапенко В. В. Финансы предприятий : учебн. пособ. / В. В. Остапенко. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Омега-Л, 2004. – 304 с.

35. Партін Г. О. Фінанси підприємств : навч. посібн. / Г. О. Партін, А. Г. Завгородній. – К. : Знання, 2006. – 379 с.
36. Петровська І. О. Фінанси (з елементами статистики фінансів) : навч. посібн. / І. О. Петровська, Д. С. Клиновий. – К. : ЦУЛ, 2002. – 300 с.
37. Попова Р. Г. Финансы предприятий / Р. Г. Попова, И. Н. Самонова, И. И. Добросердова. – СПб. : Питер, 2005. – 224 с.
38. Ризик у ринковій економіці : навч. посібн. / Т. Е. Андрєєва, Т. Е. Петровська. – Х. : Бурун-книга, 2005. – 128 с.
39. Романенко О. Р. Фінанси : навч.-метод. посібн. для самоств. вивч. дисципліни / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн та ін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 387 с.
40. Романенко О. Р. Фінанси : підручник / О. Р. Романенко. – К. : Центр навч.літер., 2006. – 312 с.
41. Румянцева Е. Ф. Финансы организаций: Фин. техн. управления предприятием : учебн. пособ. / Е. Ф. Румянцева. – М. : ИФРА-М, 2003. – 459 с.
42. Савчук В. П. Управление финансами предприятия / В. П. Савчук. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2003. – 480 с.
43. Салига С. Я. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / С. Я. Салига, Н. В. Дацій, С. О. Несторенко та ін. – К. : Центр навчальн. літ., 2006. – 210 с.
44. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібн. / за ред. М. О. Данилюка, В. І. Савича. – К. : Центр навч. літер., 2006. – 320 с.
45. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посібн. / С. Я. Салига, О. І. Дацій, Н. В. Несторенко та ін. – К. : Центр навч. літер., 2005. – 240 с.
46. Філімоненко О. С. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О. С. Філімоненко. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : МАУП, 2004. – 328 с.
47. Фінансово-економічний аналіз : підручник / П. Ю. Буряк, М. В. Римар, М. Т. Биць. – К. : ВД "Професіонал", 2004. – 528 с.
48. Фінансовий аналіз : навч.-метод.посібн. / О. Д. Вовчак. – Львів : Вид. Львів.комерц.акад., 2000. – 95 с.
49. Финансы : учебник для вузов / под ред. М. В. Романовского, О. В. Врублевской, Б. М. Сабанти. – М. : Перспектива; Юрайт, 2001. – 518 с.
50. Финансы : учебн. пособ. для экон. направл. и спец. вузов / под ред. А. М. Ковалевой. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 380 с.

51. Финансы: Сборник комплексных задач, тестов и ситуаций : учебн. пособ. / А. П. Вожжов, С. В. Сорокина, И. В. Колесова. – К. : Выкар, 2003. – 261 с.
52. Финансы организаций (предприятий) : учебник для вузов / Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. М. Бурмистрова ; под ред. проф. Н. В. Колчиной. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 368 с.
53. Фінанси підприємств : навч. посібн. : курс лекцій / за ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. – К. : ЦУЛ, 2002. – 268 с.
54. Шило В. П. Фінанси підприємств (за модульною системою навчання) : теорет.-практ. посібн. / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, С. С. Боровська та ін. – К. : ВД "Професіонал", 2006. – 288 с.
55. Финансы предприятий : учебн. пособ. / Н. Е. Заяц, Т. И. Васильевская. – 2-е изд. – М. : Высшая школа, 2005. – 528 с.
56. Финансы предприятий : учебник для студентов вузов, обучающихся по экон. спец. / Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. П. Павлова. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 413 с.
57. Финансы предприятий : учебник / под ред. М. В. Романовского. – СПб. : ИД "Бизнес-пресса", 2000. – 528 с.
58. Финансы рыночного хозяйства / М. А. Абрамова, О. И. Лаврушин, В. М. Родионова. ; отв. ред. В. М. Родионова. – М. : Путь России: Экон. лит., 2003. – 474 с.
59. Череп А. В. Фінансова санація та банкруство суб'єктів господарювання : підручник / А. В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 380 с.
60. Четыркин Е. М. Финансовый анализ производственных инвестиций / Е. М. Четыркин. – 3-е изд., испр. – М. : Дело, 2002. – 256 с.
61. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступа : www.liga.net/.
62. Налоги и бухгалтерский учет [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.basa.tav.kharkov.ua/.
63. Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nau.kiev.ua/.
64. Право. Украина. – Режим доступа: www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html.
65. Сервер Верховной рады Украины. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rada.gov.ua/.
66. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : ukrpravo.com/.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	7
4. Плани лекцій	10
5. Плани семінарських занять	12
6. Плани практичних занять	14
7. Самостійна робота студентів	15
8. Контрольні запитання для самодіагностики	17
9. Тести для самоконтролю	19
10. Індивідуально-консультативна робота	27
11. Методика активізації процесу навчання	28
12. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	28
13. Рекомендована література	33

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"**

**для студентів напряму підготовки
6.030507 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Прохорова Тетяна Петрівна**
Птащенко Олена Валеріївна

Відповідальний за випуск **Орлов П. А.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 85.

Підп. до друку

Формат 60x90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 3,13. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030507 "Маркетинг"
усіх форм навчання